

Голас Радзімы

№ 27 (1701)
9 ліпеня 1981 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 4 коп.
Выдаецца з 1955 г.

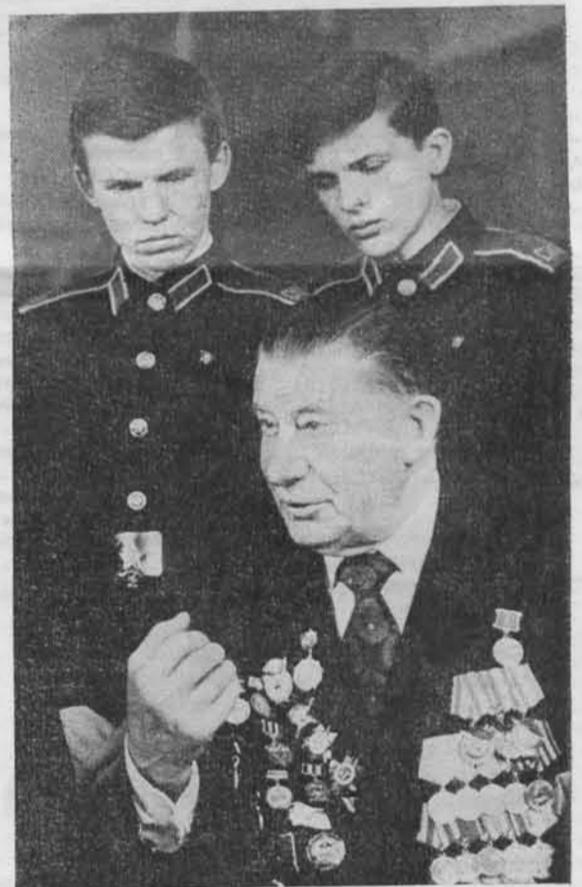

3 ЛІПЕНЯ— ДЗЕНЬ ВЫЗВАЛЕННЯ БЕЛАРУСІ

На гранітным пастаменце каля мінскага Дома афіцэраў стаіць легендарная трыццацьчацвёрка. Ток самы танк, на яким 3 ліпеня 1944 года эпілаж лейтэнанта Дамітрыя Фролікава першым уварваўся ў беларускую сталіцу. Штогод па традыцыі напярэдадні Дня Перамогі і вызвалення Беларусі збіраюцца тут яго франтавыя таварышы — ветэраны 2-га гвардзейскага Тацінскага Чырванасцяжнага ордэна Суворова II ступені танкавага корпуса. 25 гвардзейцаў-тацінцаў жывуць сёння ў Мінску. І ўсе дваццаць пяць шэфствуюць над сталічным ГПТВ-24, дзе дапамаглі стварыць уражваючую экспазіцыю аб баявым шляху корпуса.

НА ЗДЫМКАХ: ветэраны Тацінскага корпуса С. ШАПКОУ і Н. ЧАЙКА ў гасцях у воінаў-танкістаў ЧБВА; былы ваенфельчар, сёння член-карэспандэнт Акадэміі медыцынскіх навук СССР дырэктар Беларускага навукова-даследчага інстытута неўралогіі, нейрахірургіі і фізіятэрапіі І. АНТОНАУ; ветэраны-тацінцы на Кургане Славы са следзпытамі мінскага ГПТВ-24; старшыня Савета ветэранаў Тацінскага танкавага корпуса М. ЮДЗІН у Мінскім сувораўскім вучылішчы; гэтыя хлопчыкі і дзяўчынкі жывуць на вуліцы імя Героя Савецкага Саюза Д. Фролікава ў Мінску; танк Д. Фролікава навечна застыў на пастаменце.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

АДКАЗЫ Л. І. БРЭЖНЕВА

НА ПЫТАННІ КАРЭСПАНДЭНТА ФІНСКАЙ ГАЗЕТЫ «СУОМЕН СОСІАЛІДЭМАКРААЦІ»

Пытанне: У апошні час у краінах Паўночнай Еўропы актыўна абмяркоўваецца ідэя стварэння ў гэтым раёне зоны, свабоднай ад ядзернай зброі. Якія адносіны Савецкага Саюза да магчымасці стварэння такой зоны?

Адказ: Нам зразумела імкненне народаў розных раёнаў свету шляхам стварэння бяз'ядзерных зон умацаваць сваю бяспеку, ахаваць сябе ў якойсьці меры ад катастрофічных вынікаў ядзернай вайны ў выпадку, калі б яе не ўдалося прадухіліць.

Савецкі Саюз ужо заяўляў аб сваіх станоўчых адносінах і канкрэтна да прапановы аб ператварэнні Паўночнай Еўропы ў бяз'ядзерную зону. Тут у адозвенне ад Заходняй Еўропы, насельніцтва якой цяпер ужо жыве літаральна на ядзерным вулкане, пакуль што няма гэтай смяротнай зброі. І, вядома ж,

будзе добра, калі бяз'ядзерны статус Паўночнай Еўропы будзе замацаван і адпаведным чынам узаконен.

Са свайго боку Савецкі Саюз гатоў узяць на сябе абавязальства аб непрымяненні ядзернай зброі супраць краін Паўночнай Еўропы, якія стануць удзельнікамі бяз'ядзернай зоны, гэта значыць адмовіцца ад вытворчасці, набыцця і размяшчэння на іх тэрыторыі ядзернай зброі. Такая гарантыя Савецкага Саюза магла б быць аформлена шляхам заключэння або шматбаковага пагаднення з яго ўдзелам, або даўбаковых пагадненняў з кожнай з краін — удзельніц зоны. Мы, паўтараю, гатовы на гэта ў любы час. Зразумела, значэнне стварэння такой зоны для яе ўдзельнікаў было б больш поўным, калі б падобнага роду гарантыі былі дадзены ім і з боку ядзерных дзяржаў НАТО.

Пытанне: У ходзе дыскусій у скандынаўскіх краінах накіонт іх уваходжання ў бяз'ядзерную зону выказваецца думка аб тым, што стварэнню такой зоны дапамагла б згода СССР узяць на сябе некаторыя дадатковыя абавязальствы, якія датычаць той часткі яго тэрыторыі, якая прымыкала б да зоны. Ці можна разлічваць на гэта?

Адказ: Гарантыі непрымянення ядзернай зброі супраць уваходзячых у зону краін — гэта галоўнае і, безумоўна, самае важнае для гэтых краін абавязальства, якое гатоў узяць на сябе Савецкі Саюз. Але гэта не выключае магчымасці разгляду пытання і аб некаторых іншых мерах прымянення да нашай уласнай тэрыторыі ў раёне, прылягаючым да бяз'ядзернай зоны на Паўночы Еўропы. Савецкі Саюз гатоў абмеркаваць гэта пытанне з зацікаўленымі краінамі.

Уборка травы ў саўгасе «Бальшавік» Мінскага раёна.

Фота С. КРЫЦКАГА.

НАТАТКІ КАМЕНТАРА

ЦІ ўСЕ ЛУГІ ПАКОШАНЫ?

Два мільёны 180 тысяч гектараў — з такой плошчы ўбіраюць сёлета першы ўкос сеяных і натуральных траў калгасы і саўгасы рэспублікі.

Хачу падкрэсліць: спачатку ўбіраюць сеяныя. Яны найбольш прадуктыўныя. Гэта традыцыйныя канюшына і цімафееўка, але ўсё шырэй вырошчваюцца і травы так званая інтэнсіўнага тыпу: яка зборная, баркун, аўсяніца лугавая, каласоўнік безасцюковы... Яны высвяваюцца разам, і такі «букет» павышае пажыўнасць корму.

Мінуў той час, калі беларускі селянін здабываў корм для жывёлы з таго, што вырастала само сабой. Спадзявацца толькі на натуральныя лугі не дазваляюць цяпер ні ўзросшыя патрэбы ферм, ні новыя ўмовы касьбы, калі галоўнай сілай стала тэхніка. Змяніліся і віды корму. Як і раней, шмат траў косіцца на сена. Без яго не абыходзіцца ў гаспадарках, дзе трымаюць кароў, гадуюць цялушак. Але ёсць калгасы і саўгасы, якія спецыялізуюцца на адкорме жывёлы на мяса. Тут больш каштоўным кормам з'яўляюцца сенаж і сілас, тым больш, што нарыхтоўваць іх можна ў любое надвор'е.

Адна з такіх гаспадарак — саўгас-камбінат «Мір» Баранавіцкага раёна. Гэта буйная фабрыка ялавічыны. За год тут адкормліваюць больш за дзесяць тысяч бычкоў. Круглы год жывёла на стойлавым утрыманні. Які корм ёй найбольш патрэбны? Вядома, перш за ўсё — сенаж. Яго і нарыхтоўваюць 23 тысячы тон, складуць у спецыяльныя вежы. Будзе таксама тры тысячы тон сіласу, 1820 тон сена. Так патрабуюць рацыёны. Размах работы вялікі. Толькі шматгадовых траў у саўгасе — 2,5 тысячы гектараў. Як жа справіцца з іх уборкай? Травы ж не павінны перастойваць!..

Доўгія-доўгія зялёныя пракосы спаласавалі поле — тут толькі што пахадзілі касілікі. Калі ў валках трава падвяльваецца, механізатары выводзяць падборшчыкі-здробняльнікі, сюды пад'язджае транспарт. Корм, які яны нарыхтоўваюць, не назавеш сенам, бо трава не зусім высохла, але яна добра захоўваецца ў герметычных сенажных вежах. Іх у гаспадарцы 24 і ўсе будуць запоўнены. Паклапоцяцца аб гэтым механізатары, якія аб'яднаны ў два ўборачна-транспартныя атрады.

Комплексная арганізацыя працы на касьбе ўжываецца ў рэспубліцы паўсямесна. Спецыялізаваныя механізаваныя атрады і звенні ёсць у кожнай гаспадарцы, ім выдзелены канкрэтныя заданні, участкі работ.

А касіць лугі-сенажаці ёсць чым. Штогод у калгасы і саўгасы пастаўляецца новая тэхніка, і насычанасць ёю ўжо даволі высока. У сярэднім на гаспадарку прыпадае па шэсць касілак-здробняльнікаў, тры прэс-падборшчыкі, па аднаму самаходнаму кормаўборачнаму камбайну. Гэта галоўныя корманарыхтоўчыя машыны, але ёсць шмат іншых. Яны даволі высокапрадукцыйныя. Напрыклад, камбайн КСК-100 вытворчасці заводу «Гомсельмаш». Працуючы на такой машыне, механізатар калгаса імя Урыцкага (пад Гомелем) А. Траянаў нарыхтаваў за няпоўныя чатыры дні 50 тысяч тон зялёнай масы на сенаж. Або такі прыклад: толькі дзесяць дзён спатрэбілася хлебаробам калгаса «Семежава» Капыльскага раёна, каб поўнаасць справіцца з нарыхтоўкай сенажу — яго назапашана чатыры тысячы тон.

Урад рэспублікі, партыйныя і савецкія органы прымаюць меры, каб зрабіць гэты год пераломным у кормавытворчасці. Справа ў тым, што ў мінулыя гады былі з кармамі цяжкасці. Пагалоўе ўсіх відаў жывёлы ўдалося захаваць, але вытворчасць жывёлагадоўчай прадукцыі не павялічылася. Прымаюцца ўсе захады, каб выйсці з такога становішча. У рэспубліцы распрацавана мэтавая комплексная праграма павелічэння вытворчасці і павышэння якасці кармоў на 1981—1985 гады. Рэалізацыя яе дазволіць к канцу пяцігодкі павялічыць колькасць кармоў ва ўсіх катэгорыях гаспадарак на 60 працэнтаў у параўнанні з леташнім і на гэтай аснове карэнным чынам палепшыць справы ў жывёлагадоўлі.

Гарачы цяпер час у працаўнікоў беларускай вёскі. І нялёгка: навалінае сёлета ў нас лета, ідуць ліўні. Як у той прымаўце: «Дождж ідзе не тады, калі просіць, а калі жнуць і косяць». Але ўсё роўна лугі будуць пакошаны. Спачатку першы раз, потым пойдзе атава, а ў многіх гаспадарках мяркуюць узяць і трэці ўкос. Амаль тры мільёны тон сена, больш як сем мільёнаў тон сенажу, пяць тысяч тон сіласу з розных сельскагаспадарчых культур, а яшчэ травяная вітамінная мука і шмат іншых кармоў — такі фуражны запас рытуецца на зімоўку грамадскаму статку і жывёле, якая знаходзіцца ў асабістых гаспадарках калгаснікаў, рабочых і служачых.

Мікола ВАСІЛЕУСКІ.

ПАДЗЕІ • ЛЮДЗІ • ФАКТЫ

ПРЫСВЕЧАНА ДРУЖБЕ

У нашай краіне праходзіць месячнік савецка-мангольскай дружбы. 26 чэрвеня адбыўся сход прадстаўнікоў грамадскасці Мінска, прысвечаны 60-годдзю перамогі народнай рэвалюцыі ў Манголіі. Намеснік старшыні прэзідыума Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубезнымі краінамі В. Чарняўска сардэчна павіншавала прыбыўшых у сталіцу нашай рэспублікі саветніка пасольства МНР у СССР М. Чыміддоржа, іншых мангольскіх таварышаў з нацыянальнымі святам. Удзельнікі сходу прынялі рашэнне ўтварыць Мінскае гарадское аддзяленне Таварыства савецка-мангольскай дружбы, выбралі яго праўленне. Старшынёй праўлення выбраны рэктар Мінскага медыцынскага інстытута прафесар А. Ключароў.

Саветнік пасольства МНР у СССР М. Чыміддорж наведаў маторны завод, меў сустрэчы з кіраўнікамі Дзяржбуда БССР, актывістамі пярвічнай арганізацыі Таварыства савецка-мангольскай дружбы.

Першага ліпеня 1981 года Міністэрствам фінансаў і Дзяржаўным банкам СССР выпушчана ў абарачэнне манета вартасцю ў 1 рубель у гонар савецка-балгарскай дружбы. Манета выраблена з медна-нікелевага сплаву белага колеру і мае форму круга дыяметрам 31 міліметр. Яна абавязкова да прыёму арганізацыямі краіны і асобнымі грамадзянамі ва ўсе віды плацяжоў, а таксама банкам, ашчаднымі касамі і прадпрыемствамі міністэрстваў сувязі для залічэння на бягучыя разліковыя рахункі за ўклады на акрэдытывы і для пераводу без ўсялякіх абмежаванняў. НА ЗДЫМКАХ: пярэдні і адваротны бакі манеты.

КАНТАКТЫ ПРАФСАЮЗАУ

У Мінску знаходзілася дэлегацыя аддзялення Аб'яднання нямецкіх прафсаюзаў (АНП) зямлі Бадэн-Вюртэмберг на чале з членам яго праўлення Максам Кюнстлерам, якая прыбыла ў нашу рэспубліку па запрашэнню Белсаўпрофа. Беларускі рэспубліканскі савет прафсаюзаў і аддзяленне АНП гэтай зямлі падпісалі два гады назад пагадненне аб супрацоўніцтве і паспяхова развіваюць кантакты.

Прафсаюзныя работнікі ФРГ сустрэліся са старшынёй Белсаўпрофа М. Полазавым.

Ён раскажаў аб рэспубліцы, дасягненнях беларускага народа ў дзесятай пяцігодцы. Госці былі падрабязна азнаёмы з вопытам работы прафсаюзаў па ахове працы, здароўя і арганізацыі адпачынку працоўных. Члены дэлегацыі наведалі славутыя мясціны Мінска.

З'ЕЗД ПІСЬМЕНнікаў СССР

У Маскве, у Вялікім Крамлёўскім палацы адбыўся VII з'езд пісьменнікаў СССР. На ім прысутнічалі дэлегацыі з усіх братніх рэспублік, прадстаўнікі амаль ста нацый і народнасцей нашай краіны, на мовах якіх сёння пішуцца і выдаюцца кнігі. У рабоце з'езда прымалі ўдзел 22 празаікі і паэты Беларусі.

Справаздачны даклад праўлення Саюза пісьменнікаў СССР зрабіў яго першы сакратар Георгій Маркаў. Сярод выступаўшых — народны паэт Беларусі Максім Танк, народны пісьменнік БССР Васіль Быкаў і інш.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

♦ У калгасе «Гігант» Талачынскага раёна будаўнікі ўзводзяць свінаводчы комплекс на 54 тысячы галоў. Яго кошт — 18 мільёнаў 720 тысяч рублёў. У комплекс увайдзе звыш 80 аб'ектаў рознага прызначэння. З выхадам комплексу на праектную магутнасць дзяржаве будзе пастаўляцца 5 400 тон мяса ў год.

♦ Падарожжы па маляўнічай рацэ Мухавец у навакольных Брэста цеплаход «Гродна» робіць больш за месяц. А ў Брэст ён прыйшоў з Маскоўскага суднабудаўнічага заводу сваім ходам. Шлях на рэках Ацэ, Волзе, Дону, Азёўскаму і Чорнаму морях, Дняпру і Прыпяці ў шэсць тысяч кіламетраў ён пераадолеў за тры месяцы.

♦ Пасля дзевяцігадовага перапынку жыхары Брэста зноў сустрэліся з калектывам Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра Эстонскай ССР. Гастролі пачаліся спектаклем па раману Э. Хемінгуэя «Па кім звоніць зван», пастаноўка якога адзначана Дзяржаўнай прэміяй Эстоніі.

♦ У Магілёве адкрыўся абласны Дом архітэктараў. Ён стане цэнтрам архітэктурнай думкі вобласці. Тут будуць праходзіць грамадскія абмеркаванні праектаў, дыскусіі па важнейшых пытаннях архітэктурнай творчасці, семінары, агляды і іншыя мерапрыемствы, накіраваныя на павышэнне прафесійнага майстэрства архітэктараў.

♦ Завершана рэканструкцыя старажытнага парка Беларусі ў вёсцы Ліпень Асіповіцкага раёна. У летніках ён значыцца з пачатку XVII стагоддзя і налічвае каля 90 відаў раслін. Вучоныя Цэнтральнага батанічнага сада Акадэміі навук Беларускай ССР даследавалі ўнікальную расліннасць больш ста старадаўніх паркаў рэспублікі і распрацавалі рэкамендацыі па яе захаванню і аднаўленню.

ВЫЗНАЧАНА XXVI З'ЕЗДАМ КПСС

КОЖНАЙ СЯМ'І—АСОБНУЮ КВАТЭРУ

Прынятая XXVI з'ездам КПСС новая доўгатэрміновая праграма эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР прадугледжвае к канцу гэтага дзесяцігоддзя (к 1990 году) забяспечыць кожную сям'ю асобнай добраўпарадкаванай кватэрай. Такім чынам, доўгачасова мэта, да якой Савецкая дзяржава імкнулася на працягу многіх гадоў, вылучаецца на ўзровень практычнай рэалізацыі.

Праграма жыллёвага дабрабыту, намечаная XXVI з'ездам, разлічана на два пяцігадовыя перыяды, на працягу кожнага з якіх у краіне будзе пабудавана па 10 мільёнаў новых кватэр і аднасямейных катэджаў. Гэта дасць магчымасць амаль 100 мільёнам савецкіх грамадзян палепшыць свае жыллёвыя ўмовы. У выніку, калі цяпер 80 працэнтаў гараджан маюць асобныя добраўпарадкаваныя кватэры, то к 1990 году тыя нямногія сем'і, што пакуль жывуць у абмежаваных бытавых умовах, таксама атрымаюць асобнае жыллё.

Праграма мае надзейнае фінансаванне і матэрыяльна-тэхнічнае абгрунтаванне. Дзяржаўныя інвестыцыі ў жыллёвае будаўніцтва сістэматычна растуць і дасягнулі цяпер 18,7 мільярда рублёў у год. Ёсць усе падставы меркаваць, што ў наступнае дзесяцігоддзе асігнаванні ў гэтую сферу будуць павялічвацца. Цяпер ідзе перабудова жыллёвага канвеера на дамы палепшанага тыпу. У іх праекты архітэктары заклалі норму рассялення з разліку каля 16 квадратных метраў жилой плошчы на чалавека, гэта значыць, па сутнасці, на кожнага члена сям'і будзе прыпадаць па асобнаму пакою.

Матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне праграмы — гэта каля 500 домабудаўнічых камбінатаў канвеернага тыпу. Іх гадавы аб'ём работы — амаль 60 мільёнаў квадратных метраў карыснай плошчы. Канвеернае домабудаванне дазваляе вялікую частку работ ажыццяўляць у заводскіх умовах, што дае магчымасць весці будаўніцтва жылля нават у суровых маразы. У сучасны момант заводская тэхналогія домабудавання асвойваецца і на вёсцы: тут ствараецца 132 прадпрыемствы падобнага тыпу.

Што застаецца нязменным на будучыя гады, дык гэта практыка атрымання насельніцтвам жылля і плата за карыстанне ім.

Пабудаваныя на дзяржаўныя сродкі дамы будуць, як і раней, засяляцца па ступені патрэбы кожнай сям'і ў палепшанні жыллёвых умоў без якіх-небудзь папярэдніх узносаў. Плата за арэнду кватэры і камунальныя паслугі

не мяняцца ўжо на працягу некалькіх дзесяцігоддзяў і ў суме складае 4-5 працэнтаў у бюджэце сярэдняй па даходах сям'і. Доля камунальных плацяжоў па меры росту даходаў насельніцтва будзе паступова змяншацца, нягледзячы на падаражанне будаўніцтва і энергетычных паслуг (газ, электрычнасць, ацяпленне, гарачая вада). Розніца паміж паступленнямі ад квартплаты і расходамі на ўтрыманне жыллёвага фонду, як і раней, будзе пакрывацца за кошт сродкаў дзяржавы. Ужо сёння агульная сума штогадовых датацый у гэтую сферу дасягнула амаль 7 мільярдаў рублёў.

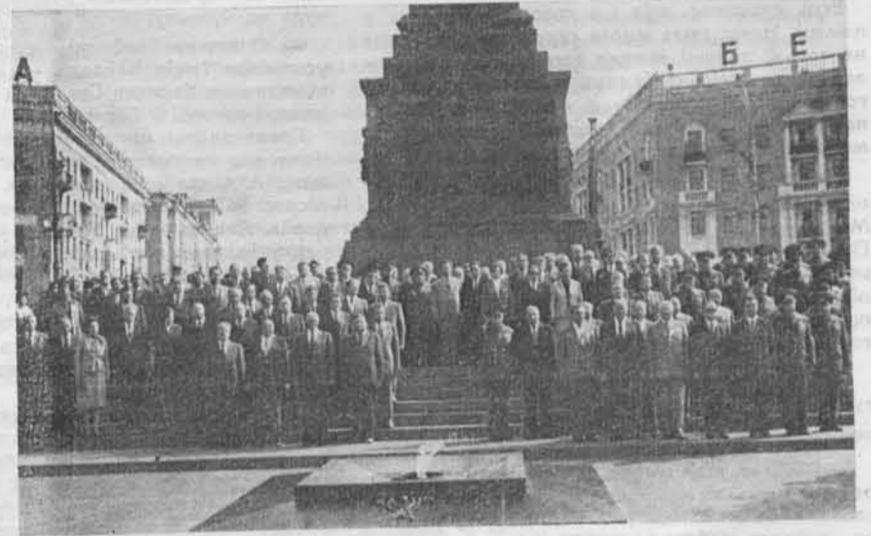
Застаюцца нязменнымі таксама ўліковая стаўка ссуднага працэнта і ўмовы Kredyтавання індывідуальных і кааператывных забудовшчыкаў. Хоць іх доля ў агульным аб'ёме жыллёвага будаўніцтва невялікая (прыкладна 20 працэнтаў), дзяржава заахочвае ўкладанне асабістых сродкаў насельніцтва ў жыллёвую праграму, разглядаючы гэта як дадатковую крыніцу хутэйшага вырашэння жыллёвай праблемы ў краіне.

Уліковая стаўка Kredyтавання захоўваецца на тым жа ўзроўні — 0,5 працэнта гадавых адлічэнняў. Сума Kredyту хістаецца ў межах 60—80 працэнтаў кошту жылля. Прычым на сяле, у мэтах замацавання кадраў у аграрным сектары, Kredyт прадастаўляецца на льготных умовах: прыкладна 50 працэнтаў яго потым пагашаецца за кошт дзяржаўных і сялянскіх кааперываваных гаспадарак (саўгасаў і калгасаў). Такая практыка стымулюе жыллёвае будаўніцтва на вёсцы. З дапамогай дзяржаўнага Kredyту за апошнія пяць гадоў у сельскай мясцовасці пабудавана амаль 1 мільён жылых дамоў, а ўсяго, з улікам грамадскіх і дзяржаўных затрат, — звыш 2 мільёнаў.

На будучае дзесяцігоддзе намечана канчаткова вырашыць праблему комплекснай забудовы новых жылых кварталаў. На жаль, у гэтай справе яшчэ не наведзены належны парадак, які прадугледжвае збудаванне адначасова з жыллём прадпрыемстваў гандлёва-бытавога і культурнага абслугоўвання насельніцтва. Яшчэ не стала правілам здаваць пад засяленне дамы з высокім узроўнем якасці ўсіх будаўніча-мантажных і аддзелачных работ. На гэтыя праблемы новая праграма жыллёвага будаўніцтва звяртае першаступенную ўвагу.

Аляксандр ДЗЕДУЛ.
(АДН).

СЛАВА
ПОДЗВІГУ,
СЛАВА
ГЕРОЯМ

Штогод трэцяга ліпеня наш народ адзначае незабыўную дату — дзень вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. 37 гадоў аддзяляюць нас ад тых векапомных дзён, але рэха іх ніколі не змоўкне ў нашай памяці. Мы з удзячнасцю схіляем галовы перад магіламі загінуўшых герояў, перад помнікамі і абеліскамі, якіх так многа засталося на беларускай зямлі. Мы прыносім да іх кветкі, запальваем у часах Вечны агонь. У гарадах і вёсках, якія аднавіліся, выраслі, папрыгажэлі, каля шумных магістралей і непрыкметных сцяжак ёсць месцы, куды прыходзяць у гэты дзень удзячныя людзі. Урачыстасці ў гонар дня вызвалення прайшлі 3 ліпеня ў сталіцы Беларусі — Мінску. Тысячы людзей, ветэраны мінулай вайны, моладзь, запалнілі вуліцы горада. Кіраўнікі Кампартыі Беларусі і ўрада рэспублікі ўсклалі кветкі да помніка У. І. Леніну, да помніка-абеліска воінам і партызанам на плошчы Перамогі. Удзельнікі цырымоніі ўшанавалі памяць загінуўшых мінутай маўчання. У гэты ж дзень гірляндамі, вянкамі, букеты жывых кветак былі ўскладзены на Кургане Славы і мемарыяльным комплексе «Хатынь». Цырыманіялы памяці адбыліся ў гарадах і вёсках рэспублікі.

НА ЗДЫМКАХ: Мінск. 3 ліпеня 1981 года. Ускладанне вянкаў на плошчы Перамогі.
Фота С. КРЫЦКАГА.

У ЦЕНТРАЛЬНЫМ музеі У. І. Леніна ў Мінску адна з залаў прысвечана гісторыі партыйных білетаў.

На стэндах — скромныя кніжачкі. Розныя на іх даты, рознага колеру і памеру вокладкі. Але ўсе яны належалі людзям асобага гарту — камуністам-ленінцам. Іх насілі ля сэрца героі Кастрычніка, ударнікі першых пяцігодак, салдаты Вялікай Айчыннай. За кожным білетам — жыццё, аддадзенае да апошняга дыхання свайму народу, роднай партыі.

І ёсць сярод каштоўных рэліквій, сабраных тут, дакументы, ад віду якіх сціскаецца сэрца. Гэта партыйныя білеты, прастрэленыя кулямі ворага, залітыя крывёю загінуўшых герояў. Тут жа, на стэндах, увагу ўсіх прыцягвае і невялікі аркуш пажоўглавай паперы. На ім прамым выразным почыркам напісаны радкі:

Я клянусь — не ворвется
Враг в траншею мою.
А погібнуць прыйдзецца —
Так погібну в бою,
Чтоб глядели с любовью
Через тысяч лет
На окрашенный кровью
Мой партийный билет.

Як прысягу, як клятву Радзіме, захоўваў гэты верш у сваім партыйным білетце камандзір батальёна Герой Савецкага Саюза Генадзь Пацёмкін. Калі ў жорсткай сутычцы з ворагам ён загінуў

ХЛОПЕЦ З УКРАЇНЫ ЗАГІНУЎ ЗА НАШУ ЗЯМЛЮ

КЛЯТВА КАМУНІСТА

Сорак гадоў назад гітлераўская Германія вераломна напала на Савецкі Саюз. Увесь наш народ узяўся на барацьбу з ворагам. Узначаліла абарону Радзімы Камуністычная партыя, у бой воінаў вялі камуністы.

мужнай смерцю, хтосьці з яго баявых сяброў напісаў пад вершам: «Загінуў 18 кастрычніка 1943 года ля вёскі Фокіна Віцебскай вобласці».

Прызнацца, калі я ўпершыню пачуў пра подзвіг Генадзя Пацёмкіна, ён уяўляўся мне зусім іншым: гэтым бывалым воінам — суровым мужным позірк, рэзка акрэслены валевы падбародак. А з фатаграфіі глядзіць зусім яшчэ малады хлопец. Напэўна, перш чым сеці перад камерай, змачыў валасы і старанна іх прычасаў, каб не тырчалі па-хланечаму. І твар зрабіў строга. Відаць, вельмі хацелася — хоць на здымку — выглядаць старэй сваіх год.

Тады Пацёмкіну толькі споўнілася восемнаццаць. Узрост, пра які гавораць: «У чалавека яшчэ ўсё наперадзе!». Ён нарадзіўся ў горадзе Ачакаве Нікалаеўскай вобласці. Дзяцінства прай-

Пра аднаго з іх — ураджэнца Украіны, камандзіра батальёна Генадзя ПАЦЁМКІНА, які навечна застаўся ляжаць у беларускай зямлі, — гэты нарыс.

А баі тады ішлі жорсткія. Вось радкі дакумента, здавалася б, скупыя афіцыйныя радкі, але ўсё ж яны ярка раскрываюць і мужнасць, і воінскае майстэрства маладога камбата: «Гвардыі капітан Пацёмкін асобую смеласць праявіў у баях за вёску Вераб'і Смаленскай вобласці. Лінія абароны праціўніка была звязана паміж сабой вялікай колькасцю хадоў зносін, дзотаў, кулямётных гнёздаў, дротавай агароджы. Капітан Пацёмкін дзейнічаў хутка, дзёрзка і рашуча. Узв'язшы на сябе ініцыятыву, ён з 6 байцамі пайшоў у тыл ворага з мэтай блакіраваць адзін з дзотаў, агонь з якога прыкрываў дарогу і подступы да вёскі з поўначы... Абарона немцаў была прарвана».

Выключную адвагу Пацёмкін праявіў у баях за горад Дзямідаў у верасні 1943 года, а потым за вёску Сайцы Смаленскай вобласці. Тут

праціўнік, сканцэнтраваны на вялікую колькасць жывой сілы і артылерыі, у што б там ні стала хацеў выбіць падраздзяленне з занятых ім рубяжоў. Байцы адбілі пяць ярсых контратак. Азвэрэлыя фашысты рашылі зламаць стойкасць нашых байцоў і адкрылі ўраган агонь артылерыі і кулямётаў. На працягу сутак так паўтаралася звыш 20 разоў.

ПІСЬМЫ ваенных гадоў! У іх — сапраўднасць дакумента і разам з тым — непаўторнасць асобы. Заўсёды чытаеш іх з хваляваннем. Мы хочам як мага больш ведаць аб тых гераічных днях, аб людзях, якія змаглі захаваць у цяжкіх, часам нечалавечых умовах высокую годнасць чалавека. Нам вельмі хочацца ведаць, як яны жылі, змагаліся, аб чым думалі і марылі.

«Дарагая сястра! Не пісаў месяц, бо выконваў баявую задачу ў тыле ў немцаў... Застаўся жывы, здаровы. Нават праостаўлены да ўзнагароды за сякія-такія справы. Цяпер у Загорску, адпачываю. Папоўнім рады загінуўшых па-геройску ў баях і зноў на фронт, на бітву з фашыстамі.

Не ведаю, ці паспее дайсці сюды твай адказ. Што з бацькам? Дзе ён?..»
(Заканчэнне на 5-й стар.).

на зямлі бацькоў

«Я ХАЦЕЎ БЫ

ЖЫЦЬ ТУТ...»

У Мінску па запрашэнню Беларускага таварыства «Радзіма» знаходзілася Таісія БАУДАЛА, суайчынніца з Англіі. З гасцяй гутарыў наш няштатны карэспандэнт Уладзімір МЯЛЕШКА. Ніжэй друкуюцца яго нататкі.

Есць сустрэчы, якія і з часам не гаснуць у памяці. Нават праз многа гадоў прыгадваецца не толькі знешні выгляд таго, з кім аднойчы звязалі жыццё на сваіх шляхах-сцяжынках, але і голас, інтанацыі, асобныя фразы. Так бывае, калі чалавек чымсьці зацікавіў, вылучыўся з мноства людзей, што сустракаюцца нам.

У 1972 годзе сярод дзяцей нашых суайчыннікаў, якія адпачывалі ў піянерскім лагеры пад Мінскам, быў маленькі светлавалосы хлопчык Пеця Баўдала. Ён добра размаўляў па-руску, ведаў шмат казак, спяваў нашы песні. Асабліва любіў «Тры танкісты» і «Кацюшу». На пытанне, хто навучыў яго ўсяму гэтаму, Пеця з гордасцю адказаў: «Мая бабуля».

І вось сёлета мне давялося пазнаёміцца з гэтай жанчынай. А калі я прыгадаў тыя словы яе ўнука, Таісія Аляксееўна ўсміхнулася:

— Так, так, мая школа. Я пачала вучыць яго роднай мове, як кажуць, з пялёнак. З першага слова, якое ён вымавіў. А калі пайшоў у школу, я ўзяла азбуку, якую, дарэчы, атрымала з Мінска, і стала паралельна з англійскім вучыць яго роднаму пісьму. Ён з задавальненнем браў аловак, садзіўся і пачынаў пісаць, чытаць. І цяпер, калі яму ўжо 20 гадоў, дома мы не размаўляем па-англійску. Як, дарэчы, і з малодшым маім унукам Паўлам.

Для Пеці знаёмства з Радзімай бабулі пачалася, як у песні, — з малюнка ў буквары: Красная плошча, Крэмль... Потым быў піянерскі лагер у Крыжоўцы, дзе хлопчык не расставаўся з бланкотам і алоўкам. Занатоўваў свае ўражанні, маляваў. «Каб як мага больш раскажаць дома, — тлумачыў ён. — Бабуля вельмі сумее там».

Зерне, кінутае добраай рукой у дзіцячую душу, дала першыя ўскходы; унук разумее сваё пачуццё любві да Радзімы сваёй бабулі. І не толькі разумее. Імкнецца зрабіць штосьці канкрэтнае, каб зменшыць тугу блізкага чалавека па гэтай зямлі, што і для яго, Пеці, была цяпер не проста далёкай і невядомай Расіяй, як яе называюць у Англіі. Таму для Таісіі Аляксееўны не было нічога дзіўнага ў тым, што яе Пеця аднойчы прыйшоў разам з ёй у іх Славянскі саюз і стаў бываць там усё часцей.

— Наша таварыства, — раскажала Таісія Баўдала, — аб'ядноўвае рускіх, беларусаў, украінцаў. Арганізуюем вечары, адзначаем святы: 1 Мая, Дзень Перамогі, Кастрычніцкай рэвалюцыі... Калі хто пабываў на Радзіме, у Савецкім Саюзе, абавязкова дзеліцца ўражаннямі, раскажае, што бачыў, паказвае фотаздымкі. Нярэдка да нас заходзяць латышы, палякі, бываюць англічане, італьянцы. Мы нікому не забараняем. Не тое, што некаторыя...

І тут Таісія Аляксееўна раскажала пра выпадак, які адбыўся нядаўна з яе ўнукам. Пётр

зайшоў у дом украінскіх нацыяналістаў, якія праводзілі свой вечар. Сустрэлі яго там няветліва: калі ты не размаўляеш па-нашаму, то і сядзець табе тут няма чаго.

— Такой бяды, — зазначае мая субяседніца. — Вы б чулі, што яны там гавораць. Лухту нясуць усялякую, а найбольш пра «савецкую пагрозу». На жаль, многія вераць...

— Як верылі калісьці байкам пра «бальшавіцкую пагрозу». Пакуль тыя, хто больш за ўсіх крычаў, не пачалі вайну.

— Так, вайна, — Таісія Аляксееўна пацерабіла пальцамі скроні. — Сорак гадоў прайшло. А як зараз бачу той дзень — 22 чэрвеня 1941-га. Я жыла тады ў Харкаве. Працавала на велазавадзе. Горад немцы бамбілі ў першыя ж дні. Потым пачалася эвакуацыя. А ў кастрычніку прыйшлі фашысты. Цяжка было. Ох, як цяжка.

Яна не ў сілах справіцца з хваляваннем і замаўкае. На вачах слёзы. Маўчу і я. Што сказаць у такі момант чалавеку, лёс якога паламала вайна, пазбавіла родных, а самога закінула на чужыну.

— Спачатку забралі мужа з сынам, — успамінае Таісія Баўдала. — А за тры дні да вызвалення Харкава Савецкай Арміяй і мяне з дачкой пагналі ў Германію.

Пасля вайны многія вярнуліся на Радзіму. Чаму мы не паехалі, да гэтага часу не разумее. А дачка мая вярнулася. І я заўсёды ёй пісала: «Ты шчаслівая, ты сярод сваіх людзей». Яна жыве на Украіне ў шахцёрскім гарадку Чырвонапартызанску.

— А ці былі вы ў яе?

Была, — адказвае мая субяседніца. — 8 гадоў назад. Цудоўнае месца. Зялёны гарадок, нягледзячы на тое, што вакол шахты, шахты. Ужо тады жыхары ператварылі свой горад у сапраўдны сад.

Матэрыяльна дачка жыве нядрэнна. Заць на пенсіі. Працаваў шахцёрам, так што атрымлівае добра. На ўсё хапае. Маюць сучасную кватэру, за якую плацяць 22 рублі ў месяц. Тады плацілі. Можна цяпер і болей...

Я звярнуў увагу на апошнюю фразу: «можна цяпер і болей...» Разумею, што чалавеку, які жыве ў капіталістычнай краіне, які прывык, што цэны на жыллё, на прадметы шырокага ўжытку, на харчаванне пастаянна растуць, цяжка паверыць, што бывае недзе інакш.

— Сапраўды, — згаджаецца Баўдала, — я магла пераканацца, што тут цэны на большасць тавараў застаюцца стабільнымі.

— Як, дарэчы, і квартплата, — дадаю я. — Нягледзячы на тое, што жыллёвыя ўмовы нязменна паляпшаюцца.

— Так, так, — ківае яна ў адказ. — Я ездзіла па Мінску, бачыла цэнтр горада і новыя мікрараёны. Горад прыгожы. Заходзіла ў магазіны: усё можна купіць. Жывуць тут людзі ў дастатку.

Я не мог утрымацца, і спытаў:

— А калі параўнаць з жыццём у Англіі?

— Параўнаць можна, — спакойна адказала Таісія Аляксееўна. — Там адзенне больш таннае і, магчыма, больш моднае. Затое тут харчаванне дзешавейшае. Зноў жа кватэрная плата тут ніжэй. А галоўнае — няма ў вас беспрацоўя. Вы нават не ўяўляеце, што гэта такое. У нашай сям'і, напрыклад, трое беспрацоўных. Сын мог бы працаваць, але на біржы, дзе ён стаіць, аб'ява: «Прымаюцца не старэйшыя за 45 гадоў». А яму больш. Затое ўнукі, якім яшчэ далёка да сарака, таксама не могуць знайсці работу. А дапамога, якую даюць, гэта слёзы.

— Усё больш нашых землякоў задумваецца: ці варта было ехаць у тую Англію, — гаворыць Таісія Аляксееўна. — Некаторыя вяртаюцца на Радзіму. Праўда, з сям'ёй гэта зрабіць цяжэй. Але вось Пётр мой усёй душой рвецца, як ён гаворыць, на Радзіму продкаў. І я думаю, што ўрэшце ён прыедзе сюды.

А мне ў гэты момант зноў прыгадаліся словы маленькага Пеці Баўдала, сказаныя ім у піянерскім лагеры: «Я хацеў бы жыць тут заўсёды».

1941: КАК ЭТО БЫЛО

СВИДЕТЕЛЬСТВА НЕМЕЦКИХ СОЛДАТ И ОФИЦЕРОВ

Начальник Генерального штаба сухопутных войск Германии Гальдер 3 июля 1941 года записал в дневнике: «Не будет преувеличением, если я скажу, что поход против России был выигран в течение 14 дней». 14 июля Гитлер издал приказ о реорганизации вермахта, имея в виду развитие военных действий против Англии и других стран...

Однако стойкость, мужество и массовый героизм советских воинов и партизан рушат хвастливые планы Гитлера «молниеносного уничтожения» Красной Армии, захвата Москвы, окончания войны до наступления зимы. Уже в 20-х числах июля тот же Гальдер с беспокойством отметил в своем дневнике: «Обстановка складывается неблагоприятно...»

Если до середины июля потери гитлеровцев на советско-германском фронте составляли в среднем четыре тысячи человек в день, то во второй половине июля — более семи ты-

сяч, а в августе достигли почти девяти тысяч. К концу третьего месяца войны общие потери фашистских войск превысили полмиллиона солдат и офицеров. (Сравните: в ходе покорения Западной Европы Германия потеряла менее 300 тысяч человек.)

О тяжелых поражениях и потерях, которые несли в первые месяцы боев с советскими воинами и партизанами, гитлеровские солдаты и офицеры писали в своих письмах, дневниках и даже приказах. Приведем выдержки из некоторых документов.

В захваченной немецкой полевой почте была обнаружена пачка писем, задержанных цензурой при 8-й пехотной дивизии германской армии. Ефрейтор Конрад Думлер писал своему старшему брату: «...четыре года я в армии, два года на войне, но мне начинать казаться, что настоящая война началась только сейчас. Все, что было до сих пор, — это

БЕСЕДА С ПРЕЗИДЕНТОМ

ЕВРОПЕЙСКОЙ АССОЦИАЦИИ

ХРИСТИАН Р. МЯКИШЕМ

МУЖЕСТВЕННО
СТОИТ ЗА ПРАВДУ

— Встреча с близкими произошла в субботу, — рассказывает Роберт Мякиш. — Это был самый счастливый день в моей жизни.

Гражданин США ехал в Дятловский район, где родились его мать и отец. Они эмигрировали за океан вскоре после того, как западные районы Белоруссии попали под власть буржуазно-помещичьей Польши. Роберт родился уже в Соединенных Штатах. В школе изучал английский язык.

С некоторыми родственниками Р. Мякиш встречался уже не в первый раз. Правда, это было не на Гродненщине. Но большинство увидел только сейчас.

— У моего отца, — говорит Роберт, — было два брата и три сестры. И все они имели детей. Так что можете себе представить, сколько было радости у меня!

Свидание с родиной предков было трогательным и прекрасным. Ему способствовало все: и цветущая, благоухающая природа, и погода, когда «не слишком жарко и не слишком холодно», и взволновавшая его столица Белоруссии, куда он приезжал уже третий раз, мог сравнивать:

— Интересные впечатления от Минска. Всюду новостройки, хорошо одетые люди. Особенно бросается в глаза, что кругом идет большое строительство. Возникают целые жилые массивы. Там, где в прошлые мои приезды дома только возводились, сейчас все распланировано, посажены деревья, зеленеет трава. Очень красиво все смотрится. Кругом люди заняты мирными делами и работами.

Еще до приезда в Советский Союз я знал о том, какие бедствия принесла вам последняя война. Может быть поэтому я не встретил здесь ни одного человека, который бы пропагандировал войну.

Кроме свидания с родиной предков у Р. Мякиша, президента Европейской ассоциации христиан веры евангельской (пятидесятников), центр которой находится в Вене, была в нашей стране еще одна цель — посещение церкви и общение с братьями по вере.

— В воскресенье утром, — рассказывает Роберт Мякиш, — мы имели возможность посетить баптистскую церковь, а вечером были в пятидесятнической. Богослуженные собрания были совершенно свободными. Люди открыто славилы бога.

— А как же насчет утверждений некоторых деятелей на Западе, что в СССР якобы преследуют верующих за их убеждения? — задаем мы вопрос.

— Относительно возможности прославлять бога здесь нет никаких проблем, — улыбается президент ассоциации.

Каково тогда мнение зарубежного гостя по поводу заявлений социологов в буржуазных странах, что религия должна активно заниматься политическими вопросами.

— Что касается нас, то мы думаем совершенно иначе. Церковь существует не для политических действий.

В таком случае, каковы соображения Р. Мякиша о действиях так называемых «инициативников»-баптистов, которые считают, что они могут не соблюдать наши советские законы.

На рацэ Бярэзіне.

Фота М. МІНКОВІЧА.

учебные маневры, не больше. Русские — отчаянные смельчаки, они дерутся, как дьяволы... Каждый день составляются длинные списки убитых и раненых. Командование убавляет нас, как маленьких детей, уверяя, что мы близки к победе. Эта самонадеянность опротивела, ибо собственными глазами солдаты видят, что делается...» На письме К. Думлера цензор написал: «Странно. Думлер участвовал во многих кампаниях, всегда был на хорошем счету. По рекомендации командира роты, исполнительный и храбрый солдат. Все же установить особый надзор, завести карточку».

Среди документов, найденных у убитого ефрейтора 455-го пехотного полка Макса Грона, было и недолгое письмо жене Кларе. «Пока мы доехали до Минска, — писал он, — наша автоколонна останавливалась 6 раз из-за неисправностей мостов и 4 раза обстреливалась из пулеметов и винтовок. Особенно продолжительная остановка была между Слонимом и Барановичами. Здесь нас всех заставили чинить большой мост, разрушенный партизанами часа за два до нашего прибытия. Не успели мы отъехать и двух десятков километров, как началась такая пальба, что стало страшно. Это продолжалось, пока мы не

выскочили из леса. Все же на нашей машине оказалось четверо убитых и трое раненых... После Минска колонна разделилась и пошла в разные стороны. Мы продолжали путь пешком. Пока мы добрались до фронта, мы не переставали воевать с этими «невидимками». Недалеко от Березины мы имели с ними форменный бой, в результате которого в нашей роте вышло из строя 40 человек».

Ефрейтор 206-го полка 99-й пехотной дивизии Пауль Клаус также не успел отправить свое письмо, в котором он сообщил 14 августа 1941 года своим родителям: «Военная операция в России носит совершенно другой характер, чем во Франции. У меня мало надежды снова встретиться с вами. Половина нашего полка истреблена красными...» А солдат Г. Янзен писал жене: «Мы уже 20 дней топчемся на месте и ничего не видим, кроме сплошного леса. Много наших солдат поплатились своей кровью и жизнью в этих боях. Удивляюсь, что я еще цел. Мне страшно хочется отдохнуть. Россия, Россия, не выдать бы мне тебя никогда!»

В числе захваченных документов оказался дневник немецкого военного священника Эриха Никеля. Вот некоторые выдержки из него:

«25 июня. Вступление маршевой команды в Польшу».

14 июля. Русские истребили целую роту [199 человек].

17 июля. Русские предприняли стремительную и сильную атаку. Мы понесли большие потери... У русских хорошее оружие».

3 августа. В час ночи мы отступили. Потери. С 12 часов сильный артиллерийский огонь. Кажется, что плотина, у которой мы окопались, взлетит на воздух. Просто чудо, что я еще жив».

17 августа. Солдаты потеряли бравого вид. Лица изматые, изнуренные. Дисциплина ослабла. Стрелки нехотя идут в атаку».

27 августа. Страшный, незабываемый день... Для «воодушевления» солдат, не желающих идти в атаку, пустили в ход пулеметы. Я и раньше слышал нечто подобное, но не хотел верить этому. Значит, это правда».

В вещах убитого немецкого ефрейтора Эрхардта Шредера было найдено письмо, в котором он писал своей невесте: «Россия, 13 сентября 1941 г. Дорогая Мэди! Два часа тому назад погиб Вернер Мейер. В 7 часов мы начали атаку... Знаешь, сколько нас осталось! Из

всего взвода уцелели только Ганс Грон да я».

Позавчера рота за два часа потеряла 82 человека. От всего нашего гордого батальона осталась только маленькая кучка. Война эта жестока, и еще многие лягут костями в Россию...»

Да, фашистские войска несли на Восточном фронте громадные потери. Генерал Зикст фон Арним в приказе по 95-й пехотной дивизии писал: «Боевой состав пехотных полков, вследствие потерь последних недель, настолько понизился, что большинство подразделений является слишком слабыми и не могут быть использованы целесообразно для боевых действий. Острее всего чувствуются потери офицерского состава. До прибытия пополнения... необходимо временно свести несколько подразделений в одно».

Фашисты рвались к Москве. Гитлер требовал взять ее до наступления зимы. Ефрейтор Отто Зальфингер в своем письме к родителям, пожаловавшись на невероятные лишения и страдания, которые он переносит, заключал: «...До Москвы осталось очень немного. И все-таки мне кажется, что мы бесконечно далеки от нее... Мы уже свыше месяца топчемся на одном месте. Сколько за это

время легло наших солдат! А если собрать трупы всех убитых немцев в этой войне и положить их плечом к плечу, то эта бесконечная лента протянется, может быть, до самого Берлина...»

Нам остается лишь добавить: с начала войны и до разгрома фашистских войск под Москвой (с 22 июня 1941 г. до 7 января 1942 г.) Германия потеряла более 4 миллиона солдат и офицеров, огромное количество боевой техники и оружия. Красная Армия сорвала ореол «непобедимости» гитлеровского вермахта, похоронила фашистский план «молниеносной войны».

Борьба на советско-германском фронте, главном фронте второй мировой войны, продолжалась еще три с лишним года. Вооруженные Силы СССР, наголову разгромив фашистскую армию, вступили в Берлин. Гитлеровская Германия безоговорочно капитулировала. Авантюра Гитлера стоила немецкому народу 10 миллионов жизней на Восточном фронте из 13 миллионов человек, которых Германия потеряла убитыми, ранеными и пленными с начала второй мировой войны на всех фронтах.

Петр ГОЛОВИН,
полковник,
Степан ФЕДОСЕЕВ.
[АПН]

— Мы считаем, что христиане должны соблюдать законы. Даже библия учит нас этому. Христиане должны быть хорошими гражданами своей Родины. Я сам имею дело только с зарегистрированными церквями, которые соблюдают законы. И работаю исключительно в рамках вашего закона. С «экстремистами» у меня нет желания иметь какие-либо контакты.

Будет ли он делиться своими впечатлениями о Белоруссии, других республиках СССР со своими единоверцами?

— Обязательно. Каждый раз, когда я возвращаюсь из Советского Союза, из других восточноевропейских социалистических стран, мне много задают вопросов. И самый основной — как живут верующие в СССР, как там протекает религиозная жизнь. И я им говорю то, что рассказывал вам. Я всегда говорю правду, и люди рады услышать ее. Например, два года назад, когда после Советского Союза я поехал в Соединенные Штаты (я бываю там через каждые четыре года) выступал более чем в трехстах церквях. Конечно, больше всего я говорил о нашей стране.

В той поездке по США участвовали и единоверцы Роберта Мьякиша из СССР. Они слушали его выступления. Он не только делился впечатлениями, но и показывал около 150 красочных диапозитивов, сделанных им во время путешествия по нашей стране. Для многих океанских верующих рассказы президента Европейской ассоциации христиан веры евангельской были настоящим открытием.

Честные слова Р. Мьякиша в СССР не всем нравятся на Западе. Но он мужественно стоит на своем. Что это доброе дело, когда человек, столкнувшись с правдой, доносит ее до сотен других людей.

А. АНИКЕЕВ.

У прыгожым сасновым лесе на беразе ракі Сож адпачываюць работнікі Гомельскага заводу пусковых рухавікоў. Тут, у доме адпачынку прадпрыемства «Чырвоныя ветразі», створаны ўсе ўмовы для таго, каб правіцца і добра правесці вольны час. Сюды па льготных пуцёўках прыязджаюць

цэлымі сем'ямі. Ахвотна прымаюць тут маці з дзецьмі, ветэранаў вытворчасці. Для дзяцей, якія знаходзяцца пад наглядом выхавальніц, створаны пляцоўкі для гульні. Ёсць у доме адпачынку свая лодачная станцыя.
НА ЗДЫМКАХ: цікавая размова. Адпачываючыя ў

«Чырвоных ветразях» былыя афіцэры-франтавікі дыспетчар заводу Ф. РАШТАКОУ і кантралёр прахадной М. ФРУЦКІ з дзецьмі; шосты раз адпачывае тут з дачкой Жаннай і сынам Сашам фрэзероўшчыца заводу Надзея РАЎТОВІЧ.

Фота І. ЮДАША.

МІНЫ Ў ВОЗЕРЫ

Мінулая вайна зноў напаміла аб сабе. На гэты раз ля вёскі Зябі Глыбоцкага раёна. Вучні мясцовай школы, іграючы ў возера, выпадкова знайшлі на дне круглыя прадметы, вельмі падобныя на міны, якія яны не раз бачылі ў кіно. Хлопчыкі, памятаючы аб небяспецы, паведамілі аб знаходцы ў сельсавет.

Спецыялісты, якія прыбылі з акавангамі, пацвердзілі, што ў вадзе ляжыць смяротны груз мінулай вайны. Сапёры паднялі з dna возера і абясшкодзілі сем процітанкавых мін. Як сведчаць старажылы, у гэтым месцы знаходзіўся варожы склад боепрыпасаў, які пры наступленні нашых войск узарваўся ў час артылерыйскага абстрэлу.

Дзесцігоддзямі не змаўкаюць водгукі вайны. Зусім нядаўна ў раёне гарадскога пасёлка Шуміліна сапёры абясшкодзілі склад боепрыпасаў, у якім знаходзілася амаль пяцьсот снарадаў. Яшчэ больш іх было паднята ў падземнага сховішча пад Оршай.

Рэха вайны заклікае да пільнасці.

КЛЯТВА КАМУНІСТА

(Заканчэнне.)

Пачатак на 3-й стар.)

З фронту 27 верасня 1943 года:

«Дзень добры, дарагая Юля! Штосьці даўнавата не атрымліваў тваіх пісьмаў. У мяне, нягледзячы на вялікія цяжкасці, добры настрой: мы ж вызваляем Смаленшчыну, гонім фрыцаў, б'ем іх у хвост і ў грыву. Наступаць нялётка, адчуваеш вялікае фізічнае напружанне, але маральна моцны... Гінуць сябры, лепшыя хлопцы кладуць свае галовы за Радзіму. Але ж прыемна ўсведамляць, што я — камандзір батальёна, што мы вызвалілі для Радзімы больш 30 вёсак... Як ненавідзіш фрыцаў, калі бачыш палаючыя вёскі, знішчаныя жыхароў! Мы ідзем наперад. Наперадзе — граніца...»

Трымайся, сястра, перанось стойка ўсе цяжкасці. Мы жывём у вялікія дні. Трэба перацярпець усё, каб выгнаць фашысцкую нечысьць з нашай зямлі...»

І зноў пісьмо заканчваецца

нязменна тым жа: «Ці піша бацька?» Трывога і пяшчота гучыць у гэтым пытанні. Стаўшы салдатам, адчуўшы ўвесь цяжар і жахі вайны, ён па-ранейшаму заставаўся гарача любячым сынам.

Прачытайце гэтыя радкі, напісаныя ім з фронту 8 красавіка 1943 года:

«Добры дзень, дарагі бацька!»

Не ведаю, ці атрымаеш ты маё пісьмо, але пішу я даволі часта табе. А адказу ўсё няма і няма. Усе спадзяванні, што я атрымаю яго, ужо страціў. Са жніўня мінулага года — ні аднаго слова! Сам разумееш, якія пачуцці ў мяне, тужліва на душы, што з усімі сувязь магу наладзіць, а з табой ніяк. Але я ўсё ж чакаю і чакаю, назло пошце. Што ж напісаць пра сябе? Жыву я па-ваеннаму, расту пакрысе. Бацька, ведай: сын твой не падвядзе цябе. Чырванец за мяне не прыйдзеца. Цяпер я ўжо капітан. Ты разумееш, што я ганаруся сваім званнем. Заслужана гэта. Бо ў баях я са жніўня

1941 года. Ясна, што гэта патрабуе ад мяне яшчэ большых ведаў, умения выхоўваць людзей, ведаць іх патрэбы і радасці, клапаціцца аб іх заўсёды, усюды больш, чым аб сабе, бо я камандзір, пакуль мае людзі са мной, пакуль я кірую імі. А адзін — у полі рэдка воін!

Як твае справы, пішы, бацька. Я чакаю, нягледзячы ні на што, чакаю з нецярпеннем! Ну, бывай. Моцна цісну руку і цалую.

Твой сын Генадзь».

За сваё кароткае жыццё ён навучыўся галоўнаму: берагчы іншых і не шкодаваць сябе. Чытаеш радкі, напісаныя яго рукой, і разумееш: тут няма нічога надуманага — толькі ён сам. Гэта праўда чалавека, праўда яго думак, яго трывог. І вось ты ўжо інакш бачыш і той час. І самога героя. Няма адзінлючай нас чарады доўгіх год. А ёсць усё тая ж родная зямля, на якой жыў, радаваўся, змагаўся і любіў вельмі блізка табе чалавек.

Яго час спыніўся вельмі рана. А ён так моцна любіў

жыццё. Але тады, у рашучую мінуту бою ля вёскі Фокіна, камуніст Пацёмкін не мог зрабіць інакш. Быў страх смерці, але больш моцным было пачуццё абавязку.

...На світанні тры чырвоныя ракеты ўзнялі байцоў у атаку. І адразу адкрыла агонь нямецкая артылерыя. Фашысты загадзя прыстралялі мясцовасць. А тут яшчэ раптам з вышыні ва ўпор ударыў варожы кулямёт. Ланцуг залег. Акапацыя было немагчыма: зямля, як камень. Паявіліся забітыя... А час нібы спыніўся: секунды цягнуліся гадзінамі, минуты — вечнасцю. Салдаты ўціснуліся, ураслі ў стыльную зямлю. І ўжо здавалася, няма такой сілы, якая змагла б зноў падняць іх у атаку. Вось тады і ўстаў ва ўвесь рост камбат Пацёмкін. І яго голас пачулі ўсе:

— Камуністы, наперад! Пасля бою з кішэнні гімнасцёркі загнуўшага камандзіра байцы беражліва дасталі яго партыйны білет. У ім і ляжаў гэты ўчацвёрта складзены лісток з вершамі. Тады ўпершыню — ўжо для ўсіх аднапалчан камбата — яны прагучалі словамі клятвы.

Мікалай САКАЛОУ.

(Окончание.
Начало в № 25, 26).

Что смотришь, дядя? Ну, и что бы ты сделал с «бобиками», если бы мог? Да только руки коротки! Вот, вот, сиди и покуривай, бандит. Смотришь. Поздно смотреть. Пахнет хлебом — вот и жили бы, как люди живут. С мякиной, домешками, с бульбочкой, но хлеб. Не жрали сухую землю, лебеду, хоть паршивый гриб, хоть ягода, а всегда у вас что-то было, есть, от этого и дурь в голове. И никак из вас не выбьют.

Кажется, сколько уже лет, как не голоден, а все равно кружится голова, стоит зайти в хату, где хлеб пекут. Слюной можно заклебнуться. Все с тех пор, с того времени! У них тут и в тридцать третьем пекли, ну, может, бульбы побольше, желудей да коры. А там, если уже нет, то ничего нет. Пять лет густо, но уж если пусто... Кто сюда добрался, тот ожил. Думал, умом тронусь, столько нас лежало в деревнях да на вокзалах — высохших, как прошлогодние палки подсолнечника. Хитрецы, выбрали себе вроде бы незаметный край, одни болота да леса, а пожалуйста, без пшенички, зато и без голодухи.

Ну что, ведьма зыркаешь? Лежишь на своей печке, вот и лежи, грейся! Сколько там собрала, собой загородила? Целый выводок цыплячий! Пожожа, до чего же на ту пожожа — такая же сухая и сердитая. Рудня называлась деревня. Кругом ольха, зеленая, живая. А канавы и дороги от ржавчины, как ромашка, желтые. Руднэнцы говорили, что когда-то и запорожцы тут бывали, болотное железо варили. Пожалуйста, и железо: нагнулся и бери, как гриб, как ягоду! А когда шел, когда вывалился из товарняка и брел, шатаясь от ветра, дождя, думал, что не дорога такая желтая, а в глазах от голода. Долоз до первой хаты и осел, на пороге свалился: так ударил в голову хлебный дух.

Заплакал. Заплакал, суки! А вам все еще мало. Партизаны еще вам нужны, доиграетесь! — Хлеб у тебя не пересидит, хозяйка?

Кто у них тут хозяйка? Ага, вот эта, в белой кофточке. На руках малое, а она не сидит, а возле своего мужика стала, так ей смелее. Дернулась идти и тут же на дядьку глянула.

— Ладно, тетка, я горячего хлеба не ем. Мне одна старуха на всю жизнь объяснила: живот спячуща и будешь кацаца, пакуда спруцанеешь! А я все живой. Выходила, спасибо ей, старуха. Вы тут молодцы, не голодали, хлебный дух не выводился.

— Усяк бывало, по-розному. О, ты и говорить умеешь, дядя! Жадно сосет окуроч, будто сейчас из губ у него выхватят, скоро усы затрещат, обсмолят. Надымарил — один за колхозное собрание. Сколько же тебе, дядя? Лет тридцать, хотя и замаскировался бородой, — самый бандит. А такой невинный, такой колхозник: ничего и никого, он только покурит, он подымит! А потом что?.. Руки дрожат, аж за колени хватается. Так бы и вцепился, так и вцепился бы! Сиди, дядя, пока не побрызгал на тебя, на горячего, вот из этой штуки. Змитер хитер, но и Тулига не дурак — слышал такое?.. Стать вот там. Пройти, туда-сюда, прогуляться, а стать там. Что-

бы и на кровати, и под кроватью, и на печке... Гад, француз, сколько же ты насобирали их? Глазенки, глазенки из-за бабьих плечей да пятки черные, как у ежика... Что, что у тебя там?.. Снова забеспокоился дядька. Цигарка, огонь в зубах, а он баночку от гуталина достал, перетирает самосад пальцами. Или гостю предложишь? Нет времени с тобой тут раскуривать!

Тебе, может, и некуда спешить, а у нас расписание, начальство ждет.

— У вас тут на стенке целый колхоз. Под стеклом — и даже в рамке! — большущая икона родни. И все такие серьезные, тарашатся, как на пулемет! Бабы, мужики — все в новых рубахах, а один, молодой, даже в шляпе.

— Ой, детки, стреляют! Ой, чегой-то они там? Курей стреляют?

Говорит, спрашивает, смотрит, и так ей хочется поверить, что это курей стреляют. И за тебя боится, будто ты и не полицейский с пулеметом, а тоже с ними и тебе тоже страшно. Заранее все знаешь. Заранее. И они тоже стараются не про-

смаатриваешь их, и им даешь себя рассмотреть. А они слушают твой голос, а сами стараются не прозевать тот момент, самый главный. Молчат, а шепот из всех углов: уходи! уходи! уходи!

На сундуке маленькая, чистенькая, беленькая, хоть в гроб клади, старуха, личико морщинистое, как у Доброскока, она все на окна смотрит, там слушает и других заставляет слушать:

— Ой, детки, стреляют! Ой, чегой-то они там? Курей стреляют?

Говорит, спрашивает, смотрит, и так ей хочется поверить, что это курей стреляют. И за тебя боится, будто ты и не полицейский с пулеметом, а тоже с ними и тебе тоже страшно. Заранее все знаешь. Заранее. И они тоже стараются не про-

Борки-сестра Хатыни

ОТРЫВКИ ИЗ КНИГИ АЛЕСЕ АДАМОВИЧА «КАРАТЕЛИ»

— Говорю, родни у вас, как у буржуев!

Говори не говори — молчат и смотрят неподвижно, как с карточки. Не кричишь, не настаиваешь пулемет, но эти бабы такой народ — заранее все чувствуют. Ожила вдруг хозяйка, даже зарумянилась, а глаза неподвижные.

— Ага, я сейчас, я хушенька — хлеб вам достану.

Почувствовала, что гостю уже нечего делать. Сейчас, она сейчас! Побежит и отдаст хлеб, а ты уходи от ее детей. И другие бабы на нее поглядывают, от нее чего-то ждут. Толковая, наверно, молодка. Во, какая белая да чистая рубаха на мужике. Ухоженный. Ишь, чмур, пристроился! Люди кровь проливают, а он греется возле молодичи. Надел белую рубаху, и его не трожь. С него и начать. Вот удивится. Глаза у них всегда делаются удивленные-удивленные... Следи, следи, все равно не уследишь. Черт, не то я что-то делаю, заигрался. Даже в животе нехорошо. Француз проклятый!

— Вода у вас хорошая?..

— Ага колодцы у нас глубокие.

— Да, хорошая, холодная. Глубокие, говоришь?

Сказал ты, дядя, а что сказал, не знаешь. Глубокие — это Доливан любит, штурмбанфюрер. В любой деревне обязательно заглянет в колодец — первым делом. Не надо время терять, ямы копать...

— Много мужиков осталось в Борках?

— Да есть! У нас и полиция своя. Немного, правда, но своя.

— Сколько немного?

— Да десять или больше.

— Это на семи поселках? Отвалили, нечего сказать! А ты почему не вступил? Привыкли, чтобы кто-то за вас.

Хозяйка встрепенулась, как курица. Сейчас скажет, что он больной, хворый, неудачный, порченый...

— У него груди слабые.

Ну вот, как по писаному. И грех и смех с вами. И назлишься и повеселишься. Вот удивятся француз и его дружок, если я сейчас выйду из тихой хаты. Как вошел, так и вышел: нате вам ваше сало, сачки!

— Ну, что молчишь там, старая? Рассказывала бы им про куру-рябу. Скоро столкнут тебя с печи вники: сколько их у тебя?

Улеглась по краю печи: это она уже загородила их, она уже их спасет!.. Наперед все знаешь, но почему-то всякий раз тянешь, затягиваешь, рас-

пустить момент, когда ты перестанешь кружить перед ними и говорить, говорить... И всегда этот момент неожидан для них. Да и сам всякий раз поражешься, как все меняется сразу, стоит нажать пальцем. Вот этим пальцем... Отгрохочет на твоих руках «дегтярь», а все уже по-другому. Лежат, поджав колени, локти или раскинувшись так, что и захочешь — не придумаешь специально, и вместе с тобой удивляются, что все-таки произошло... О, лампадка у вас, зажгли: значит, знали, что я приду! Бородатый, как колхозник, бог что-то держит в щепоти. Посоли, посоли! А я добавлю...

— Вот так: до бога высоко, Сталин далеко, а немцы тут! Видите, как получилось!

Отступить за стол, подальше, чтобы видеть всех и повыше — и тех, что за бабу на печи спрятались. Но начать с мужика. А после вернуться и пройти под кроватью. Хорошо — прямая линия: от дядьки по кровати, сундук, печь, назад тем же путем и — во-от где вы, голубчики! вот где мы вас нашли! ну, и много вас тут, под кроватью?..

Всегда лучше бить от порога, но печь мешает. Всегда спокойнее, когда дверь спиной чувствуешь. Но тогда печь не твоя, придется прерывать на половине и снова начинать. А те слушают на улице, ждут: пусть услышат одну очередь, только одну: битте, принймай работу! Это тебе не лягушек потрошить!..

— Что ж вы советские иконы сняли? Спрятали отца и учителя?

— Кого?

Ишь, забыл, уже не помнит, уже не понимает!

— Царские вывесил и думаешь — немцу понравится? А того не знаете, что это — Янкель!

— Кто?

— Кто, кто! Христос ваш! Янкель, только крещеный. Но немцы на это не смотрят: крещеный не крещеный.

Если по совести, так не очень и поймешь немцы дела с богом, с попами, с церквями. Вроде как и разрешают, даже открыли и там, и там, а сами, когда на политзанятиях выступают, кроют и бога и евреев одними словами. Немецкий бог называется по-другому. Гитлер его часто в речах упоминает: привидение! привидение!.. Черт их там разберет! Зато штурмбанфюрер, если увидит церковь, если где уцелела, — готов креститься на радостях. Дерево старое, сухое, краской, олифой пропитанное — горит, как соло-

ма. И люди спокойнее себя ведут, легче, охотнее заходят, идут в такое здание — не то что в амбар или в школу. Надеются, что и немцы в бога верят, верят, да не в вашего...

Все знаешь заранее. А рассчитывать, как все получится, чтобы точно знать, — не всегда удается. Так и жди, что-то помешает или кто-то. Без спешки надо все рассмотреть, прикинуть, обдумать. Ни разу не было, чтобы без фокусов. Вдруг как проснутся — в окно сиганет, побежит, закричит, и тут уже не до порядка, лупишь, лишь бы осадить панику, свалить в кучу. А то и свой олух что-то не так, по-дурному делает — взбудоражит, распушает. И тогда свету белому не рад будешь. И кровью, и соплями измажешься. Только злость лишняя. А чего, если подумать,

злиться? Сами виноваты, работать не научились.

Нужен подход к людям, и все будет чин-чином.

— Ну, а где эти, где мужики ваши? Что ж не держите, бабки при себе?

— Много вас удержишь! Вот тебя...

О, тут и румяная да круглая есть, не сразу и заметишь. И улыбаются, пробует улыбаться. Не на того ты нарвалась! Такое с Кацо может пройти или еще лучше — с моим вторым номером. Это их хлеб. Свой я сам заберу. Который в печи. «Спячуща живот и спруцанеешь...» — старушка давно сама «спруцанела», а я — вот он...

— Что я, я на виду, не прячусь, а вот ваши партизан-ыны!.. А ты, борода, что в банду не пошел? Или ты и дома и замужем?

— Мне и дома добра!

Ого, гневается уже, интересно!

— Ну, а в полицию почему? Что ж не записался?

Сказать ему нечего. Зато румяная молодка не молчит, голосок не пропал еще.

— Какая тут в Борках полиция? Смех один! Только где самогонка, там они. А как ночь, попрятчутся. Придет к тебе и сидит сычом у окна, никого даже до ветру не выпускает. Это он боится, что... этих самых приведут. Ну, партизан. А кому он нужен такой?!

— И верно, сидит квашней всю ночь, когда такая молодка в хате! Я бы сам его бандитам отдал, как дурную собаку волку.

Что это я тяну сегодня, как никогда? Назло тому лягушатнику? Пусть помучится: а вдруг раздумаю брать его сало!.. Разговорился с бандитами. В полицию их уговариваю. Ишь смотрят: ничего не знаем, ничего не ведаем! Зато мы ведаем... Печка хорошо просматривается, если на сундук встать. Но их там, на этом сундуке, десяток: мокро будет и скользко. Смотрят, малым даже интересно, что этот дядька тут ходит и усмеивается... А что, и правда уйти! Кому я что должен? Сало? Так я и без тебя найду, если очень захочу. Просто хотел вам показать, кто чего стоит. Только звание одно, что француз или австрияк, а как до дела доходит — сачки, ничуть не лучше моего Доброскока!

— Может и правда хлеба хотите? Свеженький!

Она как подслушала — беленькая хозяйка, голосок зазвенел, готова уже дитя соседке передать, чтобы бежать, вынимать хлеб из печи. Но нет,

еще сильнее прижала, чтобы оно не смотрело никуда, а к печи посылает другую:

— Феня, ты там ближе, достань и дай человеку. Хоть весь.

Ишь ты беленькая, худенькая, все чувствует. Боится выводов свой, гнездо открыть. А Феню посылает проверить, как бы в разведку. Разрешу или не разрешу идти к порогу...

— Я сам возьму, не надо!

Когда-то сидел на пороге, не мог переползти, так ударил в голову хлебный дух, сидел и плакал, а старуха все возилась у темной печи, из миски брызгала водой на горячие буханки, круглые, большие, близкие и уговаривала: «Не съем же я одна, и тебе дам, только обожди, а то спячуща живот и спруцанеешь, як тут учора один...»

— Ой, детки, что это они? — маленькая старуха так и влипла в окно, даже вазон слетел на пол и горшочек с землей разбился! — Они же людей стреляют! Они же людей!

Ну, так и знал! Какой-нибудь олух обязательно что-нибудь да испортит. Пожалуйста, кино устроили напротив окна! Работай на дураков, а они во что вытворяют. Двое в касках, по-хоже, что немцы, подняли на огороде бабу с детьми, с целым выводком, и нет чтобы завести в хату или хотя бы в сарай, так они тут же их стреляют. Стоят рядышком, как на плацу, и в упор, в упор, из винтовок, прямо в кучу, и хотя бы ее первую, чтобы не кричала так...

— Ой-ой! — Не там, тут, в хате уже крик. — Что ж вы это робите, что ж вы это?!

Ну, все пропало, теперь начнется! Дядька вскопчил на ноги. Он услышал, как Тулигин затвор клацнул, и вдруг закричал, выкатывая глаза:

— Ну, меня стреляй! Меня! Я, может, и правда — партизан! А их, детей за что? Кто вы, вы люди или кто вы?..

Сейчас поймешь, если спрашиваешь! Спокойно, спокойно... Тело пулемета назад рванулось — как бы и он испугался. Дядьку отбросило, он толкнул табурет, налетел на него, упал, борется с ним, долго, слишком долго, забирая на себя очередь, которую надо бы уже поднять на кровать, тянуть через сундук, но и поднимать поздно, они уже кто где, рассыпались, к полу приникли, а дядька все дергается — теперь на всех не хватит, так и знай, что помешает что-то, не бывает никогда, чтобы без фокусов, а еще этот дурень диски утащил, вот на кого не жалко последний патрон потратить!.. Пулемет сам ушел на кровать, выворачивает руки, шею, краской брызгает на стены, отыскал тех, что на сундуке и рядом, на полу, а стол мешает, не дает пройти, чтобы видеть всю печь, и те, что на полу, у ног, мешают, страшно отдавать им ноги, но дотянул и до печи, во-от, дотяну-ул, та-ак, получи и ты ве-едь-ма, получи, посмотрим, какая из тебя броня, кого ты закроешь, спрячьешь. Не о-очень спрячьешь!.. Сколько в ней соку, печка враз стала красная — пльвет сверху...

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

Грохот оборвался, а это ревет внутри. Булькает кругом, хлопает, может, они дышат, конечно, дышат те, что под кроватью да на полу, но это уже француз дело. Хлеб только забрать, а то сгорит... Горячий, сволочь, кусается! Пошли, дурачок, а то сгоришь на уголь вместе с ними!..

САВЕЦКІЯ ФІЛЬМЫ ПРА ВАЙНУ СКІРАВАНЫ СУПРАЦЬ ЯЕ

ГАСТРОЛІ МАСКВІЧОЎ

МЫ—МІРНЫЯ ЛЮДЗІ

Успомнім савецкія карціны, што абшлі экраны амаль усіх краін свету, яны называліся проста і ў многім сімвалічна: «Вываленне» і «Салдаты свабоды» (серыялы Юрыя Озерава), «Лёс чалавека» Сяргея Бандарчука. І героі эпопей Озерава, у якіх падзеі мінулай вайны паўставалі ў гіганцкіх кінафрэсках, дзе кожны кадр — дакумент, факт; і героі больш камернай па гучанню карціны Бандарчука аб простым салдаце Андрэі Сакалове (ён прайшоў у палоне ўсе кругі фашыскага пекла), дзе кожны кадр — праўда чалавечага характару, суаднесенага з лёсам народным, — усе яны нясуць у сабе нянавісць да вайны, да зла, якое чыніць яна. Але ўсе яны маюць яшчэ і зарад высокага гуманізму, любові да свабоды.

Я назваў усяго тры фільмы. Можна назваць у многа разоў больш. Але сутнасць застанеца той жа. І іншыя стужкі гавораць аб галоўным, вызначачым — зразумела, з рознай мерай таленту, з іншым сюжэтным паваротам, з індывідуальнай аўтарскай інтанацыяй. Адзінства ўсіх фільмаў аб мінулай вайне, што з'явіліся або толькі з'яўляюцца цяпер на савецкім экране, перш за ўсё ў непрымальнасці вайны, у раскрыцці подзвігу і прыгажосці чалавека, які ўзяўся за зброю, каб ачысціць свет ад фашызму, прынесці людзям свабоду.

Хіба не дзеля гэтага гінуць, дзяўчаты-зенітчыцы з фільма «А зоры тут ціхія...» Станіслава Растоцкага (што можа быць больш ненатуральным, чым юная жаночасць на вайне)? Хіба не дзеля тых жа высокіх і гуманных мэт аправаюць шынляі ўчарашні школьнік Алёша Сварцоў са славутай «Балады пра салдата» Рыгора Чухрая або юныя выпускнікі лётнага вучылішча — рускія, украінцы, грузіны, узбекі — з паэтычнага і

такага песеннага па стылю фільма Леаніда Быкава «У бой ідуць адны старыя»?

Тэма ваеннага подзвігу савецкага народа знаходзіць сёння ўсё новыя аспекты ўвасаблення. Як не ўспомніць тут 20-серыйную дакументальную эпопею «Вялікая Айчынная», якая ішла ў некаторых краінах пад значнальнай для Захаду назвай — «Невядомая вайна». Амерыканская «Таймс» пісала аб ёй: «Невядомая вайна» — дакументальная гісторыя ў самым яркім яе ўвасабленні».

У іншым ключы зняты кінараман Яўгенія Матвеева «Лёс», у цэнтры якога складанае жыццё незвычайнага героя — Захара Дзяргіна. А новая карціна гэтага майстра — «Асабліва важнае заданне» — вырашана ў стылі паэтычнай і ў той жа час дакументальнай хронікі. Яна апавядае аб тых, хто працаваў на перамогу ў тыле, аб тых, хто ствараў славу тры баявы самалёты ІЛ-2, якія фашысты называлі «чорнай смерцю», а савецкія салдаты — «лятаючым танкам». І тыл у час вайны быў фронтам — толькі без лініі агню. Як і папярэднія фільмы Матвеева, «Асабліва важнае заданне» падкупнае лірызмам і чалавечнасцю.

Іншы аспект ваеннай тэмы ўзяты ў карціне Аляксандра Алава і Уладзіміра Наумава «Тэгеран-43». Лёсы герояў гэтай стужкі звязаны з падзеямі, якія расказваюць аб тым, як удалося прадухліць замах фашысцкіх агентаў на Сталіна, Рузвельта і Чэрчыля ў час іх Тэгеранскай сустрэчы ў 1943 годзе.

Тэма мірнага чалавека на вайне, які па волі лёсу стаў салдатам (нездарма так часта слова «лёс» і «салдат» фігуруюць у назвах старых і новых стужак), хвалюе кінематаграфістаў не толькі таго пакалення, якое

прайшло суровую школу ваеннага ліхалецця. І маладыя кінематаграфісты імкнуцца сказаць сваё слова ў мастацкім разуменні народнага подзвігу. І, заўважым, маладыя ўнеслі ў распрацоўку гэтай тэмы нямала асабістага. Яны стварылі таленавітыя фільмы, падзеі ў якіх або праходзяць нібыта праз дымку гадоў (як у «Вянку санетаў» Валерыя Рубінчыка), або да болю ярка ўрэзаліся ў дзіцячую памяць (як у «Падранках» Мікалая Губенкі), або нясуць у сабе суровую дакументальнасць, па-мастацку ўваскрашаючы хроніку тых гадоў (як у «Дваццаці днях без вайны» Аляксея Германа)...

Чаму ж усё-такі праз амаль чатыры дзесяцігоддзі пасля заканчэння другой сусветнай вайны ў СССР здымаюць фільмы аб той вайне?

Вайна, навізаная Савецкаму Саюзу фашысцкай Германіяй, адняла ў яго 20 мільёнаў чалавечых жыццяў. Хіба можа савецкі народ забыць такую дарагую цану за Перамогу?!

Савецкія фільмы аб вайне накіраваны супраць вайны. «У СССР прапаганда вайны забараняецца». Гэта не толькі радок з Канстытуцыі, гэта — грамадскае крэда. У савецкім кіно няма фільмаў, якія б прапагандавалі вайну, наслле, жорсткасць, тэрарызм. Гэта супярэчыць духу і міралюбівому характару сацыялістычнага грамадства.

«...Помніць аб гэтай вайне — гэта для нас заклік да пільнасці ў адносінах задум любых новых падкопаў агрэсіўных сіл. — сказаў, звяртаючыся з экрану да гледачоў эпопеі «Вялікая Айчынная», Леанід Брэжнеў. — І, самае галоўнае, заклік да нястомнай паслядоўнай барацьбы за трывалы мір, за спыненне гонкі ўзбраенняў, за мірнае супрацоўніцтва паміж дзяржавамі».

Юрый ЧАРАПАНАЎ.

МАСТАК СА СТОЛІНА

Гаспадар майстэрні крыху разгубіўся, калі мы, ледзь не з парога, папрасілі паказаць яго працы. «Усё лепшае ў Пінску, на выстаўцы ў Доме культуры. Тут толькі тое, што напісана апошнім часам. І эцюды, вядома», — стаў тлумачыць ён. А мы ўжо заціхлі перад карцінай, яшчэ не завершанай, але поўнай прызабнасці, цеплыні. На палатне было, здаецца, усё тое, што нам спадабалася пры знаёмстве са Століна, — рэчка, шырокі луг і статак удалечыні, толькі ўбачана гэта было мастаком не ўпершыню, як намі. Ён жыў тут, быў часцінкай таго хараства і шчодрасці, якімі славіцца Палессе. І ў яго ўспрыняцці наваколя бруіла адвечная радасць чалавека, моцнага сваімі карэннямі, блізкасцю да зямлі, прыроды.

Юрый Сергіенка—мастак-аматар, прафесійнай адукацыі не атрымаў. Вучыўся, праўда, у завочным інстытуце культуры. Але для жывалісца гэтага мала. Таму ён увесь час займаецца самаадукацыяй. І шмат працуе. Яго эцюды ўражваюць кампазіцыйнай завершанасцю, дакладнасцю дэталю, тонкім каларытам.

Сюжэты твораў Юрыя Сергіенкі пераказаць проста, а вось сэнс іх глыбейшы, неадзначаны. Ён найчасцей піша пейзажы. Вясенні разліў, заход сонца, зімовая завая, сенакос... Столінцы, калі глядзяць карціны свайго мастака, у першую чаргу пазнаюць мясціны, адлюстраваныя ім. І здзіўляюцца дакладнасці, падабенству і адначасна прыўзнятасці краявіда. А калі яго працы трапляюць далей — былі на рэспубліканскіх выстаўках, у Любліне (ПНР), на наведвальнікаў найбольшае ўражанне робіць аб'ягулены вобраз Палесся, яскрава бачны ў кожнай карціне. Блакіт вады і неба, зялёны лугоў, ружова-бэзавыя колеры вясенняга безразняку, чырваня кустоў вербалозу выклікаюць шчымы лівае адчуванне той натуральнасці і прастаты, хараства, сярод якога жыве таленавіты чалавек. Ён здольны ўбачыць больш за іншых. А гэта не проста падарунак лёсу, у большай меры — адказнасць перад людзьмі і часам. Юрый Пятровіч імкнецца верна служыць свайму прызначэнню. Таму яго пейзажы паказваюць нам, ра-

зам з прыгажосцю беларускай прыроды, паэтычную, песенную душу народа, аптымістычнае, светлае ўспрыняцце жыцця з яго зменлівасцю і трываласцю асноў, адвечнасць клопатаў земляроба і радасць стваральнай працы. «Гаспадаром Палесся» назваў мастак меліяратара М. Хоміча, партрэт якога пісаў з натуры. Трапіўшы ў экспедыцыю разам з вядомым фалькларыстам Генадзем Цітовічам, Юрый Сергіенка задумаў карціну «Сустрэча з песняй». На палатне — Генадзь Іванавіч і вясковая спявачка. Карціну мастак падарыў Цітовічу.

Як слаўна, калі кожны куток роднай зямлі мае свайго песняра!

В. ТРЫГУБОВІЧ.
НА ЗДЫМКАХ: Юрый СЕРГІЕНКА на эцюдах; «Вясна на Палессі»; «Змярканне».

У Мінску закончыў гастролі адзін з вядучых сцэнічных калектываў краіны — Дзяржаўны акадэмічны тэатр імя Яўгена Вахтангава. Творчай справаздачай перад гледачамі беларускай сталіцы ён завяршае свой юбілейны, шасцідзiesiąты сезон. Госці прывезлі ў Мінск лепшыя работы — розныя па тэматыцы і жанрах спектаклі, настаўленыя на творах савецкай, рускай і зарубежнай класікі, пастаноўкі па п'есах сучасных аўтараў.

Па даўняй традыцыі масквічы адкрылі паказ старэйшым і вечна юным спектаклем па казцы К. Гоцы «Прынцэса Турандот», сцэнічнае жыццё якому амаль шэсць дзесяцігоддзяў назад даў заснавальнік тэатра, яго першы мастацкі кіраўнік Яўген Вахтангаў.

ЛАЎРЭАТ

«ПРАЖСКОЙ ВЯСНЫ»

Імя саліста Акадэмічнага сімфанічнага аркестра БССР кларнетыста Генадзя Забары стала вядома многім аматарам музыкі пасля яго перамогі на Усесаюзным конкурсе выканаўцаў на драўляных духавых інструментах і паспяховых выступленняў у філарманічных канцэртах. А нядаўна ён разам са старшым выкладчыкам Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі Юрыем Гільдзіюком (фартэпіяна) прымаў удзел у XXXIII Міжнародным музычным конкурсе «Пражская вясна-81». Там выступалі больш як 300 выканаўцаў на драўляных духавых інструментах, у тым ліку 62 кларнетысты. Генадзь заваяваў званне лаўрэата з прысуджэннем дыплама II ступені. Акрамя гэтага, беларускі музыкант быў адзначаны дыпламам і прэміяй за лепшае выкананне твора чэшскага кампазітара Іржы Паўэра «Маналогі будзённага дня» для кларнета сола.

ПЕРШЫ ПРЫЗ-

БЕЛАРУСКАМУ ТЭЛЕБАЧАННЮ

У Кішыніёве адбылося падвядзенне вынікаў Усесаюзнага фестывалю тэлевізійных спектакляў і літаратурных праграм «Дрэва сяброўства», у якім прынялі ўдзел трынаццаць тэлестудый краіны. Журы першым прызам адзначыла спектакль Беларускага тэлебачання «Завей, снежань...», створаны ў 1979 годзе па аднайменным рамана народнага пісьменніка Беларусі Івана Мележа (рэжысёр У. Забэла).

Спектакль чакала і яшчэ адна ўзнагарода — спецыяльны дыплом тэлегледачоў, устаноўлены калгасам імя У. І. Леніна Кутузаўскага раёна Малдаўскай ССР.

НА ІСПАНСКОЙ МОВЕ

Другі нумар часопіса «Советская литература», які выйшаў на іспанскай мове, багаты на матэрыялы, звязаныя з беларускай літаратурай. Так, змешчана падборка вершаў сучасных савецкіх паэтаў у перакладзе К. Шэрмана, сярод якіх «Гербарый» М. Танка. Іспанамовны чытач зможа пазнаёміцца і з раманам «Завей, снежань...» І. Мележа, які пераклаў Х. Вента. Слова пра славнага майстра савецкай літаратуры сказаў А. Адамовіч.

АНТАЛОГІЯ

ЧЭШСКОЙ ПАЗЭІІ

Анталогію сучаснай чэшскай паэзіі «Высокае неба» выпусціла выдавецтва «Мастацкая літаратура». У кніжцы прадстаўлены паэты самых розных напрамкаў і характараў, якіх з'яднала любоў да сваёй сацыялістычнай айчыны.

Пераклалі чэшскіх паэтаў на беларускую мову М. Танк, Р. Барадулін, Я. Семяжон, А. Звонак, Х. Жычка, П. Макаль, С. Панізінік, Р. Яўсееў і інш. Склаў анталогію Х. Жычка.

ПРАБЛЕМЫ ВЯЛІКАГА ГОРАДА

«ДЛЯ ТЫХ, КАМУ ЗА 30...»

— Добры вечар. Мы рады вітаць вас сёння ў нашай дыскацеці!

Старадаўняе танга запаўняе залу. Кавалеры запрашаюць дам.

...Звычайны вечар у танцавальнай зале, калі б не адно «але». Людзі, што прыйшлі сюды, далёка не маладыя. Ва ўзросце, які тактоўна называюць «за трыццаць». Але іменна яны і з'яўляюцца гасцямі і гаспадарамі клуба «Прэлюдыя», створанага пры мінскім гарадскім парку культуры і адпачынку імя Чэлюскінцаў.

Статыстыка сцвярджае, што іменна ў вялікім горадзе найбольш людзей сталага ўзросту, якія не маюць сям'і. Горад, прадастаўляючы вялікія магчымасці для духоўнага ўдасканалвання чалавека, тым не менш звужае кола знаёмых, блізкіх людзей. Можна хадзіць на ўсе спектаклі і канцэрты, чытаць апошнія часопісы і падтрымліваць адносіны з сябрамі, а дома натыкацца на чатыры сцяны, якім не раскажаш аб новых пастаноўках, аб сваіх перыемнасцях. Дапамагчы адзіночкім людзям набыць знаёмых, упэўненасць у сабе — такую задачу паставілі перад сабой клубы «Для тых, каму за 30», створаныя ў многіх гарадах Савецкага Саюза.

У Мінску адкрыццё такога клуба адбылося ў сакавіку 1978 года. Цікава, да новай формы арганізацыі адпачынку пераўзыхла ўсе чаканні.

Першы вечар, які называўся «Сябры вітаюць сяброў», адкрылі артысты Белдзяржфілармоніі, студыя бальнага танца. Людзі знаёміліся, жартавалі, танцавалі, смяліся. Гэта быў святочны вечар для тых, хто

вырываўся са сваіх чатырох сцен, збег ад тэлевізара і апануўся сярод равеснікаў.

Клуб набыў шырокую папулярнасць. Праз некалькі месяцаў стала ясна, што адных толькі пятніц і «агеньчыкаў» яму не хапае. І неўзабаве тут быў створаны савет грамадскасці, розныя секцыі. Вось тады ў клуба з'явілася назва — «Прэлюдыя».

Чым жыла «Прэлюдыя» ў першыя гады? Наведваннем тэатраў, кіно, абмеркаваннем новых спектакляў і кніг, сустрэчамі з цікавымі людзьмі, вечарамі паэзіі, адпачынку, паездкамі за горад.

Але чаму пра дзейнасць клуба мы гаворым у мінулым часе? Бо і сёння «Прэлюдыя» існуе, карыстаецца вялікай папулярнасцю. Справа ў тым, што тры гады яго работы падобныя на той крытычны шлюбны ўзрост, калі праходзіць пара зачаравання, захопленасці, прыціраў і ў выніку паўстае пытанне: «А што ж далей?» Бо ў клуба, апрача арганізацыі адпачынку, ёсць і яшчэ адна мэта: дапамагчы адзіночкім немаладым людзям знайсці адзін аднаго. Не дарэмна ў самай першай анкеце побач з пытаннем аб узросце, адукацыі, захапленнях было і такое: «Якія рысы характару хацелі б вы бачыць у сваім абранніку (каханым)?» Пасля трох гадоў можна гаварыць аб выніках. У клубе знайшлі адзін аднаго сорак чалавек. Цяпер, спадзяёмся, 20 шчаслівых пар. На базе ж клуба «Для тых, каму за 30» была створана інфармацыйная служба знаёмства.

Натуральна, такі аспект работы нарадзіў і новыя праблемы. Сёння арганізатары клуба

думаюць скіраваць сваю дзейнасць у крыху іншым напрамку. Больш увагі мяркуецца ўдзяліць мерапрыемствам, якія паслужаць знаёмству людзей.

Расказ аб клубе «Для тых, каму за 30» мы пачалі з дыскацеці, якая па нядзелях працуе ў танцзале «Мінск». Вечары тут праходзяць і пад духавы аркестр, і пад вакальна-інструментальны ансамбль, але найбольшай папулярнасцю карыстаецца іменна дыскацека. І пакуль у ніжняй зале змяняюць адзін аднаго музычныя рытмы розных часоў, на другім паверсе за столікамі людзі няспешна гамоняць аб сваіх справах. «Што прыцягвае іх у клуб, з якім настроем яны прыходзяць сюды?» — з такім пытаннем звярнулася я да дзвюх жанчын. Адна з іх — выхавальніца дзіцячага сада, другая — работніца будаўнічага трэста. Абедзве былі замужам, але сямейнае жыццё па розных прычынах не ўдалося.

Жанчыны разгаварыліся. У кожнай ёсць свае погляды на клуб. Нешта тут падабаецца, а нешта і не. І раптам адна з іх, перш чым развітацца (спяшалася ў аэрапорт сустрэць дачку) рашылася:

— Вось наша суседка па дому, адзінокая жанчына, паўтара года назад пазнаёмілася тут з чалавекам і... пакуль шчаслівая.

Шчаслівыя немаладыя пары — гэта лепшы доказ неабходнасці існавання клуба «Для тых, каму за 30» у вялікім горадзе. Такім жа доказам гучаць і гэтыя простыя словы, пакінутыя ў кнізе водгукаў яго ўдзельнікамі: «Нашаму клубу толькі тры гады, а як ён змяніў наша жыццё!»

Святлана ГЕРАСИМОВА.

З народных песень

ШТО ЗА МЕСЯЦ, ШТО ЗА ЯСНЫ

Што за месяц, што за ясны, —
Уночы свеціць, а ўдзень не.
Што за міленкі джукочак, —
Калі прыйдзе, калі не.

Усе людзі, людзі кажуць,
Усе людзі гавораць:
— Сорам, дзеўка, сорам, красна,
Позна звечара гуляць.

Дзяўчыначы кепска стала,
Стала плакаць ды ўздыхаць,
Хлапчыноньку шкода стала,
Стаў дзяўчынку сучышаць.

— Не плач, дзеўка, не плач, красна,
Прыйду ў госці да цябе,
Разгарыцца кроў гарача —
Вазьму замуж за сябе.

Цёплае надвор'е, частыя дажджы спрыялі таму, што яшчэ ў чэрвені ў лясах Беларусі з'явіліся першыя грыбы.
Фота А. ГЛІНСКАГА.

Гумар

Пайшла бабуля ў парк культуры з унукам. Падышла да касы атракцыйнай, а касір трапіўся не надта ветлівы. Уззяла яна білет, і ідуць з малым да «ортава кола». Унук уважліва паглядзеў на яго і пытае:

— Гэта кола, а дзе ж чорт?
— А ён у будыцы білеты прадае.

Ідзе бабка па вуліцы з двума ўнукамі. Большага нясе на плячах, а меншага цягне за руку.

— А чаго гэта вы, бабуля, большага ўнука несце, а

меншага за руку цягнеце? — пытае нехта.

— Дык гэта ж на плячах даччы, а гэты — нявестчык. Хай прабяжыцца, нічога з ім не станецца.

Аўтаінспектар пытае чалавека, які прыйшоў здаваць экзамены на правы ваджэння аўтамашыны.

— Ваш аўтамабіль з-за тэхнічнай няспраўнасці спыніўся на чыгуначным пераездзе. Што вы будзеце рабіць?

— Сігналіць...
— Як?
— А так жаласна-жаласна...

(ПОРТ)

250 дзяцей з захапленнем займаюцца ў Гродзенскай дзіцяча-юнацкай гімнастычнай школе. Аваподаць сакрэтамі майстэрства дапамагаюць ім вопытныя трэнеры і харэографы.

НА ЗДЫМКУ: МАСКІГАДОВАЯ гімнастка ЮЛЯ ШАСКЕВІЧ і яе трэнер Н. ХАНАНОВА.

Фота В. ШУБЫ.

КУРГАН СЛАВЫ — ПЛОШЧА ПЕРАМОГІ

У Мінску прайшоў усесаюзны масавы 30-кіламетровы прабег Курган Славы — плошча Перамогі, прысвечаны трыццаць сёмай гадавіне вызвалення Савецкай Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

На старт выйшлі і вопытныя, і зусім юныя спартсмены, а таксама ветэраны. Многія з апошніх удзельнічалі ў вызваленні Беларусі ў 1944 годзе. Сярод іх было нямала тых, каму ўжо мінула шэсцьдзят гадоў. Напрыклад, Рыгору Лявціну з Ленінграда, Георгію Чайкоўскаму з Нікалаева... А рэкардсменкай трэба лічыць старэйшую ўдзельніцу спаборніцтваў масквічку Яўгенію Астаф'еву: сёлета ёй споўнілася 78 гадоў.

У адрозненне ад маладых спартсменаў у ветэранаў дыстанцыі былі карацейшымі: 15 і 10 кіламетраў.

Пераможцамі прабегу сталі масквіч Уладзімір Мітрохін, Яўген Крукаў і Георгій Чайкоўскі з Нікалаева. А васьмь сярод жанчын усе тры прызёры жывуць у Мінску:

Ірына Пятрова, Тамара Дзятчына і Ганна Клішэвіч.

Група лепшых марафонцаў узнагароджана спецыяльнымі прызамі.

ТУРНІР ГАНДБАЛІСТАЎ

Перамогай мужчынскай зборнай Польшчы завяршыўся ў Ольштыне міжнародны турнір гандбалістаў. У рашучым матчы гаспадары перамаглі чэмпіёнаў свету — зборную ФРГ.

У гульні за трэцяе месца сустрэліся другая каманда Польшчы і Беларусі. Тут была зафіксавана нічыя: 20 : 20. Але гэтага было дастаткова, каб беларускія гандбалісты занялі трэцяе месца.

СЯРОД ПРЫЗЁРАЎ

У канцы летняга сезона ў Англіі, ля Лондана, пройдзе чэмпіянат свету па водналыжнаму спорту. А пакуль што тут завяршыўся міжнародны турнір з удзелам 11 краін.

Удала выступіў на ім прызёр чэмпіяната Еўропы мінчанін А. Мінянок. Ён заняў другое месца ў фігурным катанні.

НАКАНАВАНА
ДОЎГАЕ
ЖЫЦЦЁ

Новымі экспанатамі папоўніўся сёлета музей старажытна-беларускай культуры Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

Надаўна экспедыцыя сектара старажытна-беларускай культуры пад кіраўніцтвам кандыдата мастацтвазнаўства В. Церашчатавай вярнулася з чарговай пездкі. Маршрут пралягаў у Лунінецкі і Столінскі раёны Брэсцкай вобласці. Гэтыя запаведныя куткі Палесся захавалі шмат помнікаў матэрыяльнай і духоўнай культуры. Некаторыя вёскі — сапраўдныя скарбонкі народнага мастацтва. Напрыклад, у Вялікіх Чучэвічах Лунінецкага раёна было набыта шмат узораў традыцыйнай народнай вопраткі, ручнікоў і іншых тканых вырабаў.

Пасля рэстаўрацыі многія з набытых рэчаў зоймуць месца ў экспазіцыі музея.

Я. САХУТА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1133